

سودمندی‌های دین از نگاه آیت‌الله جوادی آملی

انتظار بشر از دین از جمله مباحث جدیدی است که در حوزه دین‌شناسی مطرح شده است و آیت‌الله جوادی‌آملی در کتابی با همین عنوان، بر آن است که بررسی فواید دین می‌تواند این مساله را تبیین کند.

انتظار بشر از دین از جمله مباحث جدیدی است که در حوزه دین‌شناسی مطرح شده است و آیت‌الله جوادی‌آملی در کتابی با همین عنوان، بر آن است که بررسی فواید دین می‌تواند این مساله را تبیین کند.

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، انتظار بشر از دین از جمله مباحث جدیدی است که در حوزه دین‌شناسی مطرح شده است. آیت‌الله جوادی‌آملی در کتاب انتظار بشر از دین به صورت کامل به این مساله پرداخته است. به راستی دین چه کارکردهایی باید برای بشر داشته باشد و کدام یک از خلائای وجود بشر را پر کند؟

ایشان در این کتاب از طریق بررسی ادله ضرورت بعثت انبیا، سودمندی‌های دین، انسان‌شناسی، منابع دین به تبیین انتظارات بشر از دین پرداخته‌اند. از نظر آیت‌الله جوادی‌آملی اسلام در خصوص وحدت، امنیت و اقتدار ملی، صلح جهانی، محیط‌زیست و توسعه به انتظارات بشر پاسخ می‌دهد. در این نوشتار به برخی از فوایدی دین که می‌تواند انتظار بشر را برآورد ذیل کارکردهای وجودی و اخلاقی و سیاسی اشاره شده است.

کارکردهای وجودی

با رشد زندگی شهری و افزایش سرعت در حیات انسان بحران معنا در زندگی‌های امروز خود را به شدت نشان می‌دهد. این احساس بی‌معنایی زندگی منجر به خلق معنای جدید از طریق ادیان کاذب شده است. در فرایند سکولاریزاسیون غرب بسیاری از انسان‌ها پیوند خود را با معنای دینی از دست دادند و دین نیز در مارتن معنا بخشی عقب ماند. یکی از کارکردهای وجودی دین معنا بخشی به زندگی‌های فردی است و مرجع بزرگوار شیعه نیز معنا بخشی به زندگی را یکی از مهم‌ترین فواید دین می‌دانند. ایشان معتقدند که اهمیت این مساله از آنجا ناشی می‌شود که معناداری زندگی به آگاهی انسان از هدف حیات بستگی دارد. «در واقع، اگر معنای زندگی را در جهت تامین جاودانگی و ابدیت انسان بازگو کنیم، به یکی از عظیم‌ترین و اصلی‌ترین فواید دین دست یافته‌ایم، از این رو گفته‌اند سر حاجت به دین، جاودانه بودن و زندگی آخرتی اوست و اگر جاودانگی او نباشد، زندگی لغو است.»

دیگر کارکردهای وجودی دین، زدودن ترس انسان است. ایشان در این راستا معتقد است که در فضای فارغ از دین و به شرط اعتقاد به وجود باری، تکلیف انسان در قبال خداوند نامعلوم است و این موجب ترس انسان از عدم اطاعت از ذات باری می‌شود. «در پرتو بعثت انبیا و بیان حدود و کارکرد انسان این ترس زوده خواهد شد و او بدون، بیم وظایف خود را انجام می‌دهد.»

پاسخ به احساس تنهایی انسان یکی دیگر از کارکردهای وجودی آیین الهی است. دین تنهایی انسان را بر طرف می‌کند. در این راستا آیت‌الله جوادی‌آملی می‌فرمایند، «خدا انسان را درک می‌کند، زیرا او میان انسان و تمام حقیقت وی حائل می‌شود و خدا از پنهان‌ترین اسرار انسان آگاه است. پروردگار جهانیان دارای علم و قدرت مطلق بوده، ضعف‌های فرد را دانسته و می‌تواند آن را برطرف کند.»

کارکردهای اخلاقی و سیاسی

اولین کارکرد اخلاقی راهنمایی دینی در خصوص حسن و قبح افعال است. ایشان معتقدند «افعال انسان یکسان نیستند، زیرا برخی از آن‌ها زشت و برخی زیبایی. عقل در شناخت زیبایی یا زشتی پاره‌ای از کارها، استقلال دارد و در بعضی از آن‌ها نیازمند راهنماست.» از این رو دین کمک می‌کند که ما جهان اخلاقی‌تری داشته باشیم.

دیگر کارکرد دین در این عرصه آموختن اخلاق و سیاست است. حضرت آیت‌الله جوادی‌آملی معتقدند که «انسان در نظام زندگی و معیشت دنیایی‌اش، نیازمند علم اخلاق و سیاست است، تا در پرتو آن، نفس خود را تهذیب و اخلاق را کامل و منزل و شهر را تدبیر و اداره کند و انبیا بشر را به «اخلاق فاضله» راهنمایی و تدبیر منزل و تنظیم امور اجتماعی آگاه می‌کنند.» از این رو انسان در پرتو دین از زندگی اخلاقی و سیاسی الهی برخوردار خواهد بود و نیازی به معلمان بشری نخواهد داشت.

از سوی دیگر دین جامعه‌ای بر مدار برادری ساخته و همبستگی انسانی را تقویت می‌کند، «برادری بر محور دینداری و ایمان دینی، دارای دایره گسترده و ثبات آن افزون است، چون اساس آن بر ایمان به خدایی استوار است که همه انسان‌ها را از منشا واحده آفریده و بر اساس برنامه هماهنگ، برای رسیدن به هدفی واحد هدایت کرده است.» با بنیان گذاشتن همبستگی اجتماعی بر پایه برنامه الهی، پیوندهای اجتماعی مومنان در جامعه تقویت می‌شود.

یکی دیگر از کارکردهای اخلاقی و سیاسی بعد تمدن‌سازی دین است. «انسانی که از مرحله حیوانی گذر کرده و به مرتبه عقلانی

می‌رسد، زمام گفتار و رفتار را عقل به عهده می‌گیرد، در نتیجه امنیت و نظم را حاکم می‌کند و به دنبال حاکمیت امنیت و نظم عناصر و عوامل تمدن در چهارچوب برنامه الهی شکل می‌گیرند و در واقع، انسان متمدن در این معنا انسان الهی است که در تمام اعمال و رفتار اجتماعی و فردی‌اش، جز با قانون خدا زیست نمی‌کند.» سیطره دین بر تمام شئون انسان می‌تواند تمدن‌ساز باشد.